

Het tijgerblauwtje in opmars?

Tekst: Kars Veling

"Op zondag 20 september jl. zag mijn vrouw in onze tuin een blauwtje vliegen, dat even later op een blad van de zonnebloem ging zitten, die dicht bij het raam staat. Doordat de vlinder haar vleugels dicht klapte, viel het haar op, dat de voor blauwtjes karakteristieke oogvlekken ontbraken. Zij waarschuwde mij dan ook onmiddellijk en ik snelde naar buiten met een glazen potje, waarmee ik het dier kon vangen. Tot mijn grote verrassing bleek het een vrij gaaf exemplaar van *Cosmolyce boeticus* te zijn, een soort die ik in uw catalogus niet kon vinden en waarvan ik dan ook vermoed, dat hij nog niet eerder in ons land is gevangen. De opvallende draadvormige staartjes en de onderzijde van de vleugels (mooi gaaf) met de goudgerande oogjes sluiten elke twijfel uit."

Long-tailed Blue on the increase

The Long-tailed Blue (*Lampides boeticus*) was first recorded in The Netherlands in 1964. This rare species has since been sighted nine more times. These were either migrants from the Mediterranean or specimens brought in with fresh vegetables from Africa. In recent years there is an increase of sightings of Long-tailed Blues in The Netherlands and include two specimens seen in the warm month of October 2001. Whether global temperature rise is the reason for the advance of the Long-tailed Blue in northern Europe cannot be said for sure.

Wim Rubers

Tijgerblauwtje in de Hortus (Utrecht).

Deze mededeling ontving de heer Lempke, de trekvlinder-specialist, in oktober 1964 van de heer Vroegindewey uit Middelharnis (Lempke, 1965). Het betrof hier inderdaad de eerste waarneming van het tijgerblauwtje (*Lampides boeticus*) in Nederland. Inmiddels is dit fraaie blauwtje nog negen maal waargenomen.

Wereldburger Het tijgerblauwtje komt voor in grote delen van de wereld. Verspreid door Azië, maar ook in Afrika en Australië is de soort aanwezig. In Europa is hij standvlinder in het Middellandse Zeegebied en komt hij meer naar het noorden alleen als trekvlinder voor. In Zuid Engeland wordt het tijgerblauwtje regelmatig aangetroffen, terwijl er daar ook voortplanting is geconstateerd. Het is echter niet waarschijnlijk dat de soort in Engeland de winter kan overleven (Asher et al, 2001)). In België is de soort in de laatste decennia driemaal waargenomen, namelijk in 1985 in Ninove, in 1991 in Ronse en de laatste waarneming was een exemplaar in Kortrijk in 1996 (Maes & Van Dijck, 1999).

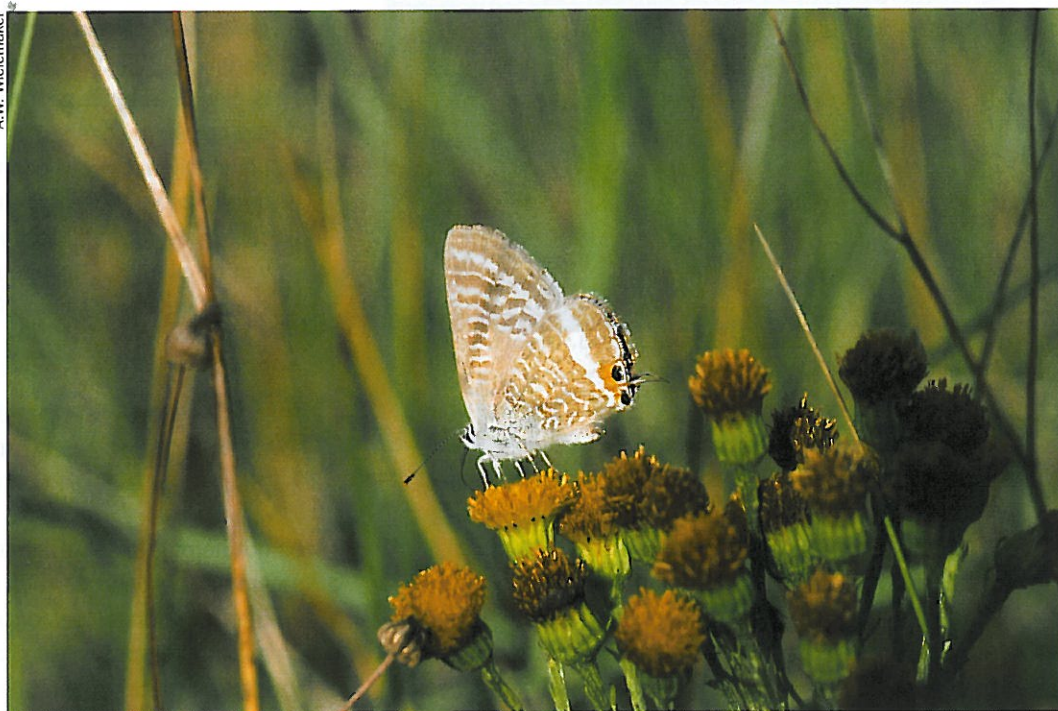
Trekvlinder Het tijgerblauwtje heeft een aantal vlinderbloemen als waardplant, waaronder de Europese blazenstruik (*Colutea arborescens*), brede lathyrus (*Lathyrus latifolium*), erwt (*Pisum sativum*) en boon (*Phaseolus vulgaris*). De soort heeft meerdere generaties per jaar en in Zuid Europa is de soort het hele jaar door te zien. De vlinder heeft geen ruststadium in de winter. Dit betekent ook dat perioden met vorst vrijwel niet door de soort zijn te overleven. De eitjes worden afgezet op de bloemen van de waardplant en de rupsen eten van de bloemen en van de zaden. Zoals bij zoveel blauwtjes worden ook de rupsen van het tijgerblauwtje bezocht door mieren. De verpoping vindt plaats in dood blad op de grond.

De waarnemingen in Nederland Na die eerste melding uit Middelharnis hoefden we niet al te lang te wachten op de volgende. Op 22 augustus 1967 werd door de heer Diemel een tijgerblauwtje gezien in het Jonkersbos in Nijmegen (Lempke, 1969). Pas zo'n twintig jaar later werden weer tijgerblauwtjes waargenomen. Op 10 augustus 1985 in het Korenburgerveen (Lempke, 1986) en in mei 1987 in Muiden (Lempke, 1989). Over de herkomst van de vlinders is het gissen. Zijn ze aan komen vliegen of wellicht toch meegevoerd met plantmateriaal?

In de supermarkt Voor drie waarnemingen is het duidelijk hoe de vlinder in ons land is terecht gekomen. In 1996 en in 1998 werd door leden van de Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland in een supermarkt in Vlissingen een tijgerblauwtje gezien en deze was zonder twijfel meegekomen

met de verse groenten die uit Afrika werden geïmporteerd. Nog veel duidelijker is dit bij de waarneming in Zeist in 1998. Een mevrouw vond in december van dat jaar bij de peultjes uit Egypte, die ze vers had gekocht een rupsje. Door steeds verse peultjes aan te voeren wist ze de rups op te kweken en na een kort popstadium kwam in januari een prachtig vers tijgerblauwtje te voorschijn.

A.W. Wielemaker

Tijgerblauwtje, gefotografeerd in de Amsterdamse Waterleidingduinen.

Zwervers uit het Zuiden?

In 1998 was er nog een melding, namelijk door de heer van der Wees, van de Vlinderwerkgroep uit Bergeijk in Noord Brabant. Dit was een zomerwaarneming, op 22 juli en er kon geen direct verband gelegd worden met groenten of winkels. Misschien dat het hier inderdaad een zwerver betrof.

Op 28 augustus 1999 werd in Wissenkerke door Cornelia Jol van de Vlinder- en libellenwerkgroep Zeeland een tijgerblauwtje aangetroffen in een luzerneveld. Luzerne kan ook als waardplant gebruikt worden. Of het diertje een nakomeling was van een eerdere zwerver kan echter niet hard gemaakt worden. Misschien dat ook deze 'gewoon' vanuit het Zuiden is komen aanvliegen.

"Het was die 12e oktober een mooie zonnige dag. Lopend over de verharde weg zag ik in de berm een vlindertje vliegen, dat mij in eerste instantie deed denken aan een eikenpage. Zo laat in de tijd echter onwaarschijnlijk. Dichterbij gekomen zag ik meteen dat het een tijgerblauwtje was. Toen het ging foerageren op duinkruiskruid kon ik een paar opnamen maken. Verdere opnamen waren niet meer mogelijk daar de vlinder over de afastering wegvloog naar het Eiland van Rolvers."

Zomermaand oktober 2001 Het was een extreem warme oktobermaand in 2001 en misschien dat daardoor het tijgerblauwtje deze kant heeft weten op te komen. Binnen een week na de eerste waarneming (zie kader) werd nog een tijgerblauwtje gezien en gefotografeerd. De vlinder werd op 17 oktober ontdekt bij de Hortus in Utrecht door Jandirk Kievit en Wim Rubers. Deze laatste kon schitterende foto's van het dier maken. Op dezelfde dag vond de heer Wielemaker een prachtig gaaf exemplaar in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Ook dit diertje liet zich aan alle kanten bekijken en fotograferen.

Klimaatverandering? Uiteraard ga je speculeren over de reden van die toename in waarnemingen van zo'n zeldzame soort. Natuurlijk wordt er de laatste tijd bijzonder intensief naar vlinders gekeken en het is ook niet toevallig dat veel waarnemingen afkomstig zijn van vlinderwerkgroepen, maar dit verklaart niet alles. Mogelijk dat de langzame opwarming van de aarde er voor heeft gezorgd dat het tijgerblauwtje net wat verder naar het noorden oprukt. In Engeland wordt het tijgerblauwtje al vele tientallen jaren waargenomen, maar dan vooral in het zuiden van het land en op de Kanaaleilanden. Alle Nederlandse waarnemingen komen ook nog uit het zuiden van het land; uit het noorden zijn nog geen meldingen gekomen. Laten we de komende jaren goed opletten of het tijgerblauwtje nog vaker opduikt. Wie weet dat er in de zomer zelfs voortplanting kan optreden. Het klimaat zal nog extreem verder moeten veranderen voordat het tijgerblauwtje hier jaarrond een kans zal hebben. Maar hopelijk zal dat niet gebeuren!

Literatuur

- Asher, 2001. The Millennium Atlas of butterflies in Britain and Ireland. Oxford University press, Oxford.
- Lempke, B.J., 1965. *Cosmolyce boeticus* L. In Nederland gevangen. Entomologische berichten 25 (1 V): 99-100.
- Lempke B.J., 1969. Verslag trekvlinderonderzoek, 1967.
- Lempke B.J., 1986. Verslag trekvlinderonderzoek, 1985.
- Lempke B.J., 1989. Verslag trekvlinderonderzoek, 1987.
- Maes, D. & H. Van Dijck 1999. Dagvlinders in Vlaanderen: ecologie, verspreiding en behoud, Stichting Leefmilieu vzw, Antwerpen/Instituut voor natuurbeschoud en de de Vlaamse vlinderwerkgroep, Brussel.